

**Verstandelijke beperking en psychopathologie:
hoe stem je de behandeling af en hoe streef je naar kwaliteit van leven?**

2 december 2024

www.fortior.info

DOCENT: Filip Morisse en Leen de Neve

INHOUD: Hoe kun je normaal gedrag versus psychopathologie herkennen en differentiëren bij mensen met een verstandelijke beperking? Hoe kun je vervolgens de ondersteuning en behandeling afstemmen? Hoe kan de omgeving optimaal aangepast worden? De inhoud van de studiedag is gebaseerd op de ontwikkeling dynamische benadering van Anton Došen.

TIJDSDUUR: een studiedag op 2 december 2024 van 9:30 tot 16:15

LOCATIE: Utrecht

ACCREDITATIE: is aangevraagd bij het NIP K&J / NVO OG (**geldt indien toegekend ook voor SKJ**) en V&VN

INVESTERING: 315,00 p.p. inclusief koffie, thee en lunch. FORTIOR is vrijgesteld van BTW.

Inleiding

Mensen met een verstandelijke beperking kunnen ingewikkeld, zogenaamd moeilijk te begrijpen gedrag laten zien. Denk hierbij aan bijvoorbeeld: claimen, dwang, verbale en fysieke agressie of zelfbeschadiging. Een psychiatrische stoornis is één van de mogelijke oorzaken van dit gedrag. Als begeleiders niet adequaat kunnen omgaan met geestelijke gezondheidsproblemen (of probleemgedrag) bij mensen met een verstandelijke beperking dan heeft dat een aantal nare consequenties voor zowel de cliënt als zijn begeleiders:

- Er bestaat een risico om meer en meer gedrag te beheersen.
- Het probleemgedrag van de cliënt neemt toe; begeleiders en hun cliënt komen in een negatieve spiraal terecht.
- Bij de cliënt komt de kwaliteit van leven in gevaar.
- Teams staan onder druk en individuele begeleiders worden overbelast.
- Er is een neiging om cliënten te excluderen en steeds weer door te verwijzen.

Geestelijke gezondheidsproblemen

Kinderen, jongeren en volwassenen met een verstandelijke beperking zijn extra kwetsbaar op vlak van geestelijke gezondheid. Uit onderzoek blijkt dat bij mensen met een verstandelijke beperking 3 tot 5 keer meer probleemgedrag en psychiatrische stoornissen voorkomen dan bij de normaal begaafde populatie, in het bijzonder op vlak van gehechtheid. Personen met een verstandelijke beperking en bijkomende gedrags- en/of psychiatrische problemen hebben recht op en nood aan 'geestelijke gezondheidszorg'. Deze ondersteuning zou zich zowel moeten richten op gewone als op speciale noden, zowel in inclusieve ondersteuningsvormen als in gespecialiseerde behandelsettings. Om cliënten met geestelijke gezondheidsproblemen adequaat te kunnen ondersteunen, is een goed begrip van hun persoonlijkheidsontwikkeling ('hun binnenkant') nodig. Op basis daarvan kunnen ondersteuning en behandeling worden afgestemd op wat de cliënt nodig heeft.

Het ontwikkelingsdynamisch model en emotionele ontwikkeling

Het ontwikkelingsdynamisch model van emotionele ontwikkeling (A. Došen) is van grote waarde gebleken bij de diagnostiek, behandeling en preventie van probleemgedrag en psychiatrische stoornissen. Door rekening te houden met de emotionele behoeften van kinderen, jongeren en volwassenen met een verstandelijke beperking kunnen symptomen en gedragingen beter 'be-grepen' worden en kan het gebruik van psychofarmaca en van vrijheidsbeperkende maatregelen worden beperkt.

Handvatten voor ondersteuning en behandeling

Op deze dag behandelen de docenten de meest voorkomende psychopathologie bij personen met een verstandelijke beperking. Enerzijds pleiten ze voor een grotere gevoeligheid voor psychopathologie, anderzijds waarschuwen ze voor een te verregaande 'psychiatrisering' voor in wezen adaptief en dus normaal gedrag, Ten minste als je het beziet vanuit de emotionele ontwikkeling van cliënten. De docenten gaan ook in op de vraag hoe begrip voor het onderscheid tussen normaal/ adaptief gedrag, maladaptief gedrag of een psychiatrische stoornis kan leiden tot een afgestemde ondersteuning en behandeling met als doel een zo hoog mogelijke kwaliteit van leven.

Inhoud van de studiedag

- Het verband tussen emotionele ontwikkeling, geestelijke gezondheid en kwaliteit van leven
- Hoe ziet het continuüm normaal gedrag, abnormaal gedrag en psychiatrische stoornis eruit ?
- De dynamiek van hechtingsstoornissen en/of een problematische gehechtheid krijgt de meeste aandacht. Hoe ziet deze dynamiek eruit, van waar de tegenomen aandacht voor trauma, waar liggen ondersteuningsnoden en wat doet dit met teams en ondersteuners?
- Stemningsstoornissen (depressie en bipolaire stoornis) en psychotische stoornissen: symptomen, oorzaken, agogische en medicamenteuze behandeling en prognose
- De theorie wordt ondersteund met casuïstiek en good practices.

Leerdoelen

Na afloop van de studiedag:

- Kun je normaal/adaptief gedrag, maladaptief gedrag of een psychiatrische stoornis herkennen.
- Ken je de dynamiek bij hechtingsstoornissen/trauma en begrijp je waar de ondersteuningsbehoeften liggen van cliënten met hechtingsstoornissen of een problematische gehechtheid.
- Begrijp je wat het gedrag van cliënten met een hechtingsstoornis doet met een team en hoe het team handvatten kun geven om met de situatie om te gaan
- Ben je geïnformeerd over hoe je cliënten met een stemningsstoornis kunt ondersteunen en behandelen vanuit het perspectief van de ontwikkelingsdynamische benadering.
- Ben je geïnformeerd over hoe je cliënten met een psychotische kunt ondersteunen en behandelen vanuit het perspectief van de ontwikkelingsdynamische benadering.

Programma

Ochtend	
09:30	Opening
09:35	<ul style="list-style-type: none"> • Ofris model van emotionele ontwikkeling • Het verband tussen emotionele ontwikkeling, geestelijke gezondheidsproblemen en kwaliteit van bestaan • Het continuüm adaptief gedrag, maladaptie gedrag en psychiatrische stoornissen
11:00	Pauze
11:15	Hechtingsstoornissen en problematische gehechtheid bij mensen met een verstandelijke beperking
12:30	Lunchpauze
13:15	Psychotische stoornissen bij mensen met een verstandelijke beperking
14:45	Pauze
15:00	Stemningsstoornissen bij mensen met een verstandelijke beperking
16:15	Afsluiting

Cliëntgroep

De inhoud van de studiedag is van toepassing op kinderen, jongeren en volwassenen met alle niveaus van verstandelijke beperking en geestelijke gezondheidsproblemen en/of (ernstig) probleemgedrag.

Doelgroep

Deze cursus is een must voor elke professional die regelmatig geconfronteerd wordt met gedrags- en/of psychiatrische problemen bij personen met een beperking. Voorkennis is niet vereist, praktijkervaring wel.

- psychologen, orthopedagogen, vaktherapeuten, verpleegkundigen, teamleiders, managers en begeleiders die werken met mensen met een verstandelijke beperking in hun eigen praktijk, in organisaties voor zorg aan mensen met een verstandelijke beperking, GGZ, verslavingszorg en forensische hulpverlening.
- psychologen, orthopedagogen, teamleiders, leraren en interne begeleiders in het speciaal onderwijs.

Docenten

Prof. dr. Filip Morisse

Filip Morisse is orthopedagoog en zorgmanager in het Psychiatrisch Centrum Dr. Guislain (Gent, België). Hij heeft 28 jaar ervaring in de psychiatrie voor observatie en behandeling van volwassenen met een verstandelijke beperking en bijkomende geestelijke gezondheidsproblemen. Daarnaast geeft Filip consultatie/advies en opleiding/vorming aan heel wat voorzieningen en diensten in Vlaanderen en Nederland.

Filip is één van de trekkers van de SEN-SEO beweging in Vlaanderen, die expertise verspreidt over de emotionele ontwikkeling van personen met een verstandelijke beperking. Ook is hij lid van NEED (Network of Europeans on Emotional Development).

Filip is gepromoveerd aan de Universiteit van Gent op het proefschrift *Emotional Development in persons with intellectual disabilities: A study into the design and the effectiveness of a support method*. Hij is benoemd tot gast hoogleraar aan de Universiteit van Gent (*Faculty of Psychology and Educational Sciences, Department Special Needs Education*).

Filip is auteur en co-auteur van meerdere boeken en artikelen over emotionele ontwikkeling bij mensen met een verstandelijke beperking.

Drs. Leen De Neve

Leen De Neve is ortho-agoog in Outreach De Steiger, Psychiatrisch Centrum Dr. Guislain (Gent, België). Ze werkte meer dan tien jaar in de gehandicaptensector, bij teams die jongeren en volwassenen ondersteunen met een verstandelijke beperking. De laatste jaren ondersteunt ze vanuit een mobiel team de (professionele en natuurlijke) omgeving van (jong)volwassenen met een verstandelijke beperking en bijkomende problemen met hun geestelijke gezondheid. Ze is ook doelgroeporthopedagoog voor de cluster 'dubbeldiagnose' van het P.C. Dr. Guislain. Daarnaast geeft ze scholing en opleiding aan ondersteuners en is ze reeds jarenlang mede-trekker van de SEN-SEO-beweging, voornamelijk rond het thema 'van inschatting naar ondersteuning'. Leen is co-auteur van verschillende publicaties over emotionele ontwikkeling. Ze is redacteur van de brochure 'De juiste vraag'.

Vorbereiding en studiebelasting

De studiedag is te volgen zonder voorbereiding. De studiebelasting bestaat uit het aantal contact uren. In dit geval is dat 6 uur.

Accreditatie

Accreditatie is aangevraagd bij:

- Het accreditatiebureau NIP K&J / NVO OG
- Accreditatiebureau Kwaliteitsregister V&V en Register Zorgprofessionals
- De toegekende accreditatie van NIP K&J / NVO OG wordt overgenomen door het SKJ

Certificaat

Je ontvangt van FORTIOR een certificaat als bewijs van deelname.

Ga voor meer informatie en inschrijven naar <https://www.fortior.info/geestelijke-gezondheid> of scan de QR-code:

